

больших листовыхъ въ рамахъ. 1 безъ рамъ, да двѣ меньшихъ въ рамахъ не, разныхъ позолоченныхъ; гербъ Императорскаго Величества, рѣзное шкафъ и поставецъ и столъ, ноги разные же, печь кахлювая, полощованная, 3 окна съ окончинами, а въ комнатѣ кровать рѣзная съ верхомъ на слупахъ позолоченныхъ, и 7 оконъ съ окончиками» [8, 47].

У «Книзі пожиткам...» Полуботків про казкові скарби, барилецъ із золотом не згадується. Зате в ній детально описується фамільні коштовності, дорогий одяг, сувої сукна, оксамиту та тонкого полотна тощо. «Шкатулка зеленая, обита нельзомъ бѣлымъ, въ ней 7 ящичков, въ онѣхъ ящичкахъ положено: одинъ перстень золотой, въ немъ камень аматистовой, по краямъ того перстня искры яхонтовые красныя, на камень вырезано его, Полуботковъ, гербъ [8, 4]. Всього в описі зазначено 20 золотих перстнів, 2 золоті обручки, 6 золотих і срібних хрестів, 4 серег золотих, 6 золотих ланцюжків, низки перлів, 2 скрині столового срібла – і це тільки коштовності самого Полуботка. Також відомо, що при конфіскації було вилучено: 24 мішки та 82 невеликі «пів мішки» «єфримків» (срібних талярів). У кожному мішку було срібних монет на 200 руб. та у пів мішку – на 100 руб. В описі також присутня інформація про коштовності та гроші синів Павла Полуботка та їхніх родин.

Отже, з вище сказаного можна дійти висновку, що Павло Полуботок був справді одним з найзаможніших козацьких старшин і найбільшим землевласником Гетьманщини свого часу, але підстав твердити про «казкові» багатства і скарби, які блукають банками Європи ми не маємо.

Список використаних джерел і літератури

1. Сокровища українського гетьмана (П. Полуботка) // 100 знаменитих загадок истории. – Харьков, 2006. – С. 231–236.
2. Мельник Л. Скарби Полуботка // Історія України. – 2001. – №37 – С. 1–4.
3. Войтенко В. У передчутті «... скарбів». Гетьман П. Полуботок. Українська культура. – 1993 – №1 – С. 24–25.
4. Мельник Л.Т. Маєтності та скарби Полуботка // Український історичний журнал. – 2000. – №5 – С. 57–68.
5. Миллер Д.П. Архивы Харьковской губернии // Сборник Харьковского историко-филологического общества. – Вып. 13. – 1902.
6. Юно Б. Скарб Полуботка, або Скільки Україні заборгувала Велика Британія? // Місто. – 2010 . – 17 лютого. – С. 7.
7. Вергіль О. Павло Полуботок і його нащадки. // Урядовий кур'єр. – 2010. – 16 жовтня. – С. 19.
8. Книга пожиткам бывшего черниговского полковника Полуботка и детей его, Андрея и Якова Полуботка // Чтения в имп. Обществе истории и древности российских при Московском университете. – Москва, 1862. – Кн. 3 (июль-сентябрь) – С. 1–133 + I–IV (Режим доступу до ресурсу: https://viewer.rusneb.ru/ru/005664_000048_RuPRLIB12050839?page=7&rotate=0&theme=white)

Науковий керівник: д.і.н., професор Масненко В. В.

Чистякова К. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ПОЛІТИЧНІ НАСТРОЇ УКРАЇНЦІВ НАПЕРЕДОДНІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

У радянській історіографії проблема політичних настроїв українського народу майже не вивчалась науковцями. Лише в 90-х рр. ХХ ст., коли Україна стала незалежною, українські історики почали активно досліджувати дане питання. Однак, багато дискусійних моментів пов'язаних з ним досі залишаються нерозкритими, зокрема ставлення українського населення до підписання пакту про ненапад 1939 р., а саме до міжнародній політики Радянського Союзу напередодні Другої світової війни. Недостатня вивченість цієї проблеми спонукала авторку до проведення наукової розвідки у відповідному напрямку.

Наприкінці 30-х рр. ХХ ст. відбулося загострення політичних відносин країн Європи. Незважаючи на поразку у Першій світовій війні, Німеччина стала досить потужною країною, яка мала амбіційні плани щодо перерозподілу світу [4, 397].

Посилення на міжнародній арені Німеччини дуже турбувало інші європейські країни. Ведення дипломатичних відносин з А. Гітлером та його союзниками не давало вагомих результатів. Світ перебував на порозі війни. Наприклад, Англія та Франція, прагнули подавити агресивну політику Німеччини, вони намагалися вирішити спірні питання за допомогою встановлення дипломатичних відносин, тобто, шляхом укладання мирних договорів [1, 97].

Загалом, ці дві держави прагнули налагодити свої відносини з СРСР, задля об'єднання свої сили проти спільного ворога – Адольфа Гітлера. З цього приводу в 1935 р. велися дипломатичні зустрічі між англійськими та радянськими дипломатами. Так, вже на початковому етапі переговорів Радянський Союз підтримував пропозиції англійських дипломатів. Сталін неодноразово засуджував дії гітлерівців. Але, на завершальній фазі переговорів між Великобританією та Радянським Союзом переговори зайшли у глухий кут [3, 16].

Втім Радянський Союз вів переговори не лише з Англією та Францією, але й з Німеччиною. Невдовзі, радянсько-німецькі відносини стають міцнішими. Головною метою переговорів Німеччини та СРСР було перш за все підписання договору про ненапад, що в однаковій мірі прагнули обидві сторони [2, 120]. Так, 23 серпня 1939 р. було підписано пакт про ненапад або як він згодом ввійшов і історію пакт «Молотова-Ріббентропа» [3, 14], а вже 28 серпня цього ж року було підписано договір про дружбу і кордон [4, 398].

Така корінна зміна радянської політики щодо нацистської Німеччини не вкладалася в голову простого населення. Натомість, радянський уряд почав проводити політику активної пропаганди «давньої дружби з Німеччиною» [1, 124].

Українське населення по-різному сприйняло підписання пакту про ненапад, адже одні підтримували політику радянського керівництва, а інші навпаки засуджували дії Сталіна по відношенню до інших країн. Однак, серед населення все частіше ширилась думка про неминучу війну [5, 63].

Ця подія буквально перевернула людську свідомість з ніг на голову: «Оце так новина, дивувалися в Києві. – Думали й очікували, що на днях розпочнеться війна з Німеччиною, а тут вийшло зовсім навпаки!». Військовослужбовці, читаючи статтю в пресі про підписання пакту між Радянським Союзом та Німеччиною, запитували один одного: «Як заклятий ворог може стати найширшим другом?» [1, 52].

У повідомленнях НКВС про настрої українського селянства перед Другою світовою війною проглядалися дві протилежні думки, які були найбільш поширеними в суспільстві: з одного боку, спостерігалось відчуття неминучої війни, страх та тривога за своє майбутнє; з іншого – населення сподівалося на швидку війну та зміну влади в країні. Не було новиною, що українці вороже ставилися до радянської влади. Населення не пробачило кремлівській владі Голодомор 1932–1933 рр. Тому, пам'ятаючи, як у Першій світовій війні, німецькі війська добре ставилися до українців, незначна частина населення сподівалася на війну, та швидку зміну влади. «Як надоїло мені працювати в колгоспі, працюєш і не знаєш, за що. Тут ще й з війною нічого не чуто, Гітлер і поляки мовчать. Скоріше б війна з Радянським Союзом, стріляти я вмію, чоловік зі п'ять відправив би на той світ, тому що так жити неможливо» [5, 981].

Водночас негативна оцінка щодо підписання договору про ненапад між Німеччиною та Радянським Союзом виникла в письменників, юристів, а також простих робочих. «Не уявляю собі, як тепер буде з антифашистською пропагандою, – переймався письменник А. Шиян. – Радянському уряду доведеться зараз іти на великі поступки і миритися з фашистами. По-новому обробляти суспільну думку громадян, адже кожний піонер знає, що фашист – це наш заклятий ворог і раптом – дружба». «Докоряли Англії та Франції, що вони зрадили в Мюнхені Чехословаччину, а те, що ми тепер зрадили в Москві Польщу перед Німеччиною, про це не кажуть». – стверджував типографський наборщик киянин Кухарчук [5, 970].

Варто зазначити, що напередодні Другої світової війни, досить критично оцінювало пакт і міське населення. Адже, після укладання радянсько-німецьких договорів, виконання обов'язків лягло на плечі простого населення, яке до того ж перебувало у складному

матеріальному становищі. Виникало занепокоєння, що домовленості між СРСР та Німеччиною, можуть негативно вплинути на економічне становище країни, оскільки, Радянський союз за «торгівельною угодою» змушений був відправляти гітлерівцям значну частину продуктів харчування [3, 17].

У результаті проведення наукової розвідки щодо політичних настроїв українського населення напередодні Другої світової війни, її авторка дійшла висновків, що хоча партійне керівництво й зазначало про те, що пакт «Молотова-Ріббентропа» збереже «мир» в усьому світі, багато хто з цим не погоджувався. Та й взагалі все частіше серед населення лунали заяви про те, що альянс 1939 р. призведе до війни. Невдовзі стане зрозуміло, що настрої населення, щодо початку війни були небезпідставними. Вже 1 вересня 1939 р. Німеччина вводить свої війська в Польщу. А вже 17 вересня 1939 р. радянські влада під приводом «захисту життя й майна українців», вводять свої війська в Польщу. Стало зрозуміло про справжні наміри Й. Сталіна та А. Гітлера. Так розпочалася Друга світова війна.

Список використаних джерел та літератури

1. Гриневич В. Неприборкане різноголосся: Друга світова війна і суспільно-політичні настрої в Україні, 1939 – червень 1941 рр. : навч. посіб./ В. Гриневич. – Київ : «Ліра», 2012. – 508 с.
2. Гриневич В. Червоний імперіалізм. Друга світова війна і громадська думка в Україні (1939 – 1941). : навч. посіб. / В. Гриневич. – Київ : HREC PRESS, 2019. – 492 с.
3. Коваль В. М. Україна у Другій світовій і Великій вітчизняній війні (1939 – 1945) : навч. посіб. / В. М. Коваль. – Київ : Альтернативи, 1999. – 336 с.
4. Кульчицький С. В. Історія України : навч. посіб. / С. В. Кульчицький. – Київ : Літера Л.Т.Д, 2015. – 544 с.
5. Радянські органи державної безпеки у 1939 – 1945 р. : документи ГДАСБ України / Г. Боряк, С. Кокін, О. Лисенко. – Київ : «Києво-Могилянська академія», 2009. – 1304 с.

Науковий керівник: к.і.н., ст. викл. Мотуз В. К.